

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22)

Sveriges Kristna Råd har beretts tillfälle till att yttra sig över betänkandet EN SAMMANHÅLLEN DISKRIMINERINGSLAGSTIFTNING.

Sveriges Kristna Råd består av 25 medlemskyrkor och 3 kyrkor som är observatörer. Dessa 28 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige.

Inledning

Varje människa har ett unikt och okränkbart värde. För den kristna människosynen är detta värde grundat i föreställningen, att människan är skapad av Gud och dessutom till Guds avbild. Kyrkorna bekänner sig till tron, att Gud låter sin godhet och kärlek ta plats i skapelsen. Människorna ges ansvaret att värna om det goda livet och att visa varandra kärlek och respekt. Att diskriminera en människa eller på annat sätt skada henne är ett brott mot det goda i livet och därmed en synd mot Skaparen själv.

Ansvar och rättigheter kan inte åtskiljas i den kristna etiken. Människor har rätt att inte diskrimineras och det är allas ansvar att motverka och undanröja diskriminerande attityder och handlingar var och när de än förekommer.

Kyrkorna stödjer en tydlig och bred lagstiftning mot diskriminering. Principiellt delar vi utredningens uppfattning, att det finns behov av en samlad och heltäckande lagstiftning. Vi kan dock känna viss oro över att en samlad lagstiftning kan leda till generaliseringar som urholkar och försvagar lagstiftningen på de olika områden, där diskriminering förekommer t ex på grund av funktionshinder och kön. Detta problem gäller även diskriminering p g a religion, där vi redan

idag ser hur religionsfriheten ofta värderas lågt, när konflikter uppstår med andra diskrimineringsområden.

Det är viktigt med lagstiftning för att motverka diskriminering. Samtidigt vill vi peka på det självklara, att lagstiftningen ensam inte kan förändra attityder och förhindra att diskriminering inträffar. Attityder bygger på värderingar, som kan vara dolda eller uppenbara, och de förändras genom medveten bearbetning av de grundläggande värden som styr oss. Vi behöver alltså kontinuerliga dialoger kring de värden som utgör grunden för vår samlevnad och som även speglas i lagstiftningen. Kyrkorna ser här en uppgift och samverkar gärna med andra för att förhindra diskriminering var den än sker i samhället.

I detta svar har vi framför allt synpunkter på tre områden i betänkandet. Det gäller diskriminering på grund av funktionshinder, gender och religion. På det sista området har vi haft överläggningar med regeringen tidigare och upprepar i stora delar de åsikter vi framförde då.

Funktionshinder

Principiellt delar vi alltså utredningens uppfattning om behovet av en samlad lagstiftning för att få en så heltäckande lagstiftning som möjligt. Vi kan dock känna viss oro över att effektiviteten i att motverka diskriminering av personer med funktionshinder kan försvagas om handikappombudsmannen försvinner. Det är nödvändigt att denna risk tas på allvar vid uppbyggnaden av den föreslagna ombudsmannafunktionen. En del uppgifter som idag finns i förordningen för handikappombudsmannen måste tydligt definieras i den nya föreslagna ombudsmannafunktionen.

Vi delar den definition av begreppet funktionshinder som anges i nuvarande lagstiftning och anser det vara viktigt att detta begrepp inte försvagas utan hellre förstärks ytterligare.

Utredningen nämner dokumentet ”FNs standardregler för delaktighet och jämlikhet” som styrinstrument. I dessa standardregler finns Regel 12 om Religion som sällan uppmärksammas på samma sätt som övriga regler.

Utredningen tecknar en bakgrund till begreppet allmän sammankomst och offentlig tillställning. Vi anser att det finns en del oklarheter här. Vem beslutar exempelvis om vad som är ”offentlig sammankomst”? Flertalet av kyrkors och samfunds arrangemang är öppna för allmänheten. Såväl Boverket som Handikappombudsmannen har förklarat att kyrkor skall räknas in i begreppet ”lokaler dit allmänheten har tillträde” även om kyrkor direkt inte anges i lagtexter.

För att skapa ett samhälle för alla krävs att olika aktörer får kunskap om funktionshinder och vad som menas med ”enkelt avhjälpna hinder”. Ingen kyrka eller samfund vill att någon diskrimineras på grund av bristande tillgänglighet. Samtidigt finns en begränsning t ex av ekonomiska skäl och nuvarande finansieringsprinciper räcker inte för att ge tillräckligt stor tillgänglighet. Mycket av kyrkornas verksamhet finansieras genom frivilliga gåvor och det är kostnadskrävande att genomföra ombyggnader för att öka tillgängligheten. Vi vill särskilt uppmärksamma hur antikvariska skäl kan försvåra och fördyra ombyggnader av kyrkolokaler.

Gender, jämställdhet och diskriminering på grund av kön

När det gäller diskriminering på grund av kön och könsidentitet vill vi uttrycka en oro för att en sammanhållen lagstiftning kan medföra en tillbakagång i jämställdhetssträvandena och en försvagning av lagstiftningen. Jämställdhet handlar om både kvinnor och män, men det är kvinnorna som nästan alltid har varit utsatta för diskriminering. Lagen om jämställdhet har med tiden blivit ett tydligt och fungerande verktyg för att motverka diskriminering på grund av kön. En sammanhållen diskrimineringslagstiftning får inte leda i motsatt riktning och göra jämställdhetsarbetet uddlöst och ineffektivt.

Det finns en risk att könsdiskriminering ses som en bland andra typer av diskriminering. Kvinnor utgör mer än 50 % av befolkningen, och genussystemet berör långt fler än de som missgynnas av andra typer av diskriminering. Strukturella problem löses inte enbart med individuella medel. Andra grupperna av diskriminerade är nästan alltid minoriteter, där dessutom kvinnor oftast diskrimineras inom varje minoritet (här finns många exempel i undersökningar till ex funktionshindrade kvinnor, invandrarkvinnor etc)

Vi föreslår därför att jämställdheten tydligare lyfts in och framhålls på fler områden. Framför allt behöver skyddet mot diskriminering och trakasserier på grund av kön förstärkas i arbetslivet.

En särskild kompetens behövs för att effektivt kunna arbeta båda med kön som en egen diskrimineringsgrund liksom inom de andra diskrimineringsgrunderna. Risk finns att arbetet med jämställdhet tappar kompetens och tempo vid sammanslagning med övriga ombudsmän.

Religion eller annan trosuppfattning

När det gäller vilka undantag från diskrimineringsförbudet som skall finnas i den nya sammanhållna lagstiftningen, föreslår utredningen att det undantag som har gällt i 1999 års lagar flyttas över med bara en språklig anpassning. Utredningen anser att de uttalanden som har gjorts i tidigare förarbeten därför är giltiga även i fortsättningen.

Vi menar att det är bra att det även i den nya lagen skall finnas ett uttryckligt undantag, eftersom det ger större tydlighet än ett resonemang utifrån vad som är ”jämförbar situation”. Så som undantaget är utformat ansluter det också i huvudsak till det undantag som finns i artikel 4.1 i arbetslivsdirektivet.

Vad som däremot kan vara mer problematiskt är återopandet av de tidigare förarbetsuttalandena. I dessa anges att krav på att den som ska anställas i ett trossamfund skall dela samfundets trosuppfattning får ställas bara för den som skall arbeta i funktioner som berör själva religionsutövningen eller som skall företräda verksamheten gentemot allmänheten eller medlemmarna. Undantagsmöjligheten sägs ta sikte på personer som företräder en verksamhet eller är ”synliga” i förhållande till medlemmar eller utåt mot allmänheten. En arbetsgivare skall alltså inte kunna ställa ett sådant krav generellt, för alla anställda, oavsett arbetsuppgifter.

Vi har tidigare påpekat att det inte finns någon närmare beskrivning av vilka funktioner som på detta sätt kan anses beröra själva religionsutövningen. Utifrån uttalanden av DO i andra sammanhang är det dock troligt att man här närmast åsyftar präster, diakoner och liknande. Inte

heller finns någon förklaring till vilka funktioner som kan anses företräda verksamheten gentemot allmänheten eller medlemmarna. I avsaknad av närmare förklaringar eller exempel är risken stor att en sådan avgränsning leder till alltför snäva tolkningar; tolkningar som i sämsta fall skulle kunna gå tvärs emot ett trossamfunds självförståelse. Till detta bidrar exempel som återfinns i de tidigare förarbetena av slaget ”...en präst i svenska kyrkan bör vara kristen och ...en imam bör vara muslim”.

Det är i alla kyrkor viktigt för den egna identiteten att såväl de som är anställda som de som är vigda/ordinerade som präster, pastorer eller diakoner är delaktiga i det gemensamma uppdraget att förkunna det kristna budskapet. Detta uppdrag delar de för övrigt med alla andra som tillhör kyrkan eller församlingen. Med den förutsättningen går det inte att hävda att några av dem som verkar inom kyrkan kan undantas från det gemensamma uppdraget.

Att peka ut vilka som arbetar med uppgifter som ”berör själva religionsutövningen” eller ”som skall företräda verksamheten gentemot allmänheten eller medlemmar” och där krav på medlemskap skulle kunna få ställas skulle därför kunna bli mycket underligt och utifrån en kyrkas identitet närmast omöjligt. Det är viktigt att hävda samfundens rätt att själva få bedöma när ”religion eller övertygelse” behövs i en viss anställning eller när andra faktorer väger över bristen på tillhörighet till samfundet. Om samfunden räknas till den ideella sektorn, så kan man undra hur den sektorn ska kunna upprätthållas om man inte garanteras att kunna ha idébärare anställda på alla nivåer. Vid en jämförelse med exempelvis politiska partier så kan ett politiskt parti avstå från att anställa en person på grund av att hon eller han har en annan politisk uppfattning än den som partiet företräder. Partiet har rätt att kräva att alla anställda skall tillhöra partiet eller dela partiets politiska värderingar, utan att det gör sig skyldigt till diskriminering.

Slutligen kan konstateras att artikel 4.2 i arbetslivsdirektivet särskilt har reglerat möjligheten för kyrkor (och andra organisationer vilkas etiska grundsyn bygger på religion eller övertygelse) att få ställa krav på sina anställda. I vad mån denna reglering ger vidare undantagsmöjligheter än vad den nu föreslagna lagstiftningen sägs ge, får bli en fråga för rättstillämpningen och närmast EG-domstolen att avgöra.

Avslutning

Yttrandet har beretts av Lennart Molin.

För Sveriges Kristna Råd

Anders Arborelius
Ordförande

Sven-Bernhard Fast
generalsekreterare